

НОВИЙ КРОК В УНІФІКАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАКЕТНИХ ТУРІВ ТА ОРГАНІЗОВАНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*Дьордяк О. В.,
здобувач, асистент кафедри міжнародного права
ДВНЗ «Ужгородський національний універси-
тет»*

Європейський союз вже твердо вирішив для себе, що туризм є одним з ключових секторів їхньої економіки. ЄС також визнає його позитивний вплив на економічний ріст та зайнятість в Європі. Спостерігається, що дедалі більше громадян Європейського Союзу виділяють ключову роль в своєму житті подорожам для відпочинку і для бізнесу. Все це викликає необхідність в правильному правовому регулюванні таких послуг а також уніфікації основних норм, які регулюють цю сферу. [3]

Законодавство ЄС продовжує здійснювати системний процес уніфікації правових норм, що стосуються захисту прав споживачів, який виражений шляхом прийняттям за останні десять років таких важливих документів, як Директиви 2008/122/ЄС про таймшери та Директиви 2011/83/EU про права споживачів, Директиви 93/13/ЄЕС про несправедливі умови договору, Директиви про недобросовісну комерційну практику (2005/29/ЄС), Положення про права пасажирів (Положення (ЄС) No. 2004/261, (ЄС) No. 1371/2007, (ЄС) No. 1177/2010 and (ЄС) No. 181/2011), а також Директиви 2000/31/ЄС про електронну комерцію та 2006/123/ЄС про послуги на внутрішньому ринку.

В силу своєї популярності та частої незахищеності прав при придбанні пактних турів, Європейський Союз приділяє велику увагу регулюванню надання таких послуг. Так, прийняття Директиви 90/314/ЄЕС про пакетну подорож 1990 р. створило важливі права для європейських туристів, що купують пакетні тури, які зазвичай складаються з транспортних послуг та розміщення в готелі. Дана Директива регулює питання надання всієї необхідної інформації до і після заключення договору про пакетну подорож,

відповідальність організаторів або роздрібних продавців за належне виконання пакету послуг, питання повернення туристам авансових платежів та повернення їх на батьківщину у випадку банкрутства організатора або роздрібного продавця. Ці питання становлять основу правового захисту при придбанні пакетних турів в Європейському Союзі на сьогоднішній день.

Однак в силу надзвичайно швидкого розвитку інформаційного суспільства та впровадження нових технологій, які значно полегшують життя пересічних громадян, ми стикаємося з проблемою, яка виникає при відсутності правових норм, які можуть регулювати таку сферу. Мова йде про те, що з швидкими темпами розвитку мережі Інтернет, все більше і більше громадян мають змогу замовляти ті чи інші послуги онлайн. Тому, в зв'язку з розвитком онлайн-продажів, які значно вплинули на саму організацію відпочинку, це значно розширило можливості, які продавці використовують для організації бронювання комбінацій туристичних послуг. Це призвело до відсутності єдиного підходу: чи підпадають такі комбінації під дію Директиви 90/314/ЄЕС про пакетну подорож 1990 р.

З виникненням цієї та низки інших причин, 9 липня 2013 року, Європейська Комісія внесла Пропозицію по Директиві Європейського Парламенту і Ради про пакетні послуги та організовані туристичні послуги 2013/0246 (COD).[6] Це новий, великий крок в процесі уніфікації та гармонізації правового регулювання туристичних відносин в країнах Європейського Союзу, що дасть поштовх для ще більшого розвитку туризму. Поява такої пропозиції також зумовила велика кількість розбіжностей в національних законодавствах держав-членів, які спричинюють виникненню перешкод для транскордонної торгівлі послугами в рамках ЄС.

Як відомо, транскордонність є ключовою рисою надання послуг за правом Європейського Союзу. Поняття транскордонної послуги було сформульовано рішенням Суду ЄС у справі *DistribuidoresCinematograficos*[8], де сказано, що коли продюсери і дистриб'ютори не засновані в одній державі-члені, то таку послугу називають транскордонною. Сама Пропозиція по Директиві про пакетні послуги створює загальні умови роботи для операторів та пропонує скасувати бар'єри, які заважають транскордон-

ній торгівлі.

Дана Пропозиція включає в себе необхідність розрізняти пакети від організованих туристичних послуг, коли онлайн агенти або крупні агентства допомагають туристу комбінувати туристичні послуги, що спонукає туриста до заключення договорів з різними постачальниками послуг, включаючи зв'язане бронювання, де відсутні ознаки, які дозволяють застосовувати всі зобов'язання, що застосовуються до пакетів. Також деталізуються питання стосовно інших туристичних послуг, такі як білети на концерти, спортивні міроприємства, екскурсії в парки розваг. Такі послуги, в комбінації з перевезенням пасажирів, проживанням і/або оренди автомобіля розглядаються як частина пакету і підпадають під Директиву, якщо відповідна туристична послуга в пропорційному відношенні складає основну частину пакету, більше 20 % загальної суми.

Важливе місце в Пропозиції до Директиви відводиться відповідальності за належне виконання всього пакету подорожі. А саме говориться про те, що однією з ознак пакетної подорожі є наявність відповідальності хоча б одного продавця як організатора за належне виконання всього пакету. Тільки в тих випадках, коли один продавець діє як організатор пакету, інший продавець (зазвичай крупне або онлайн турагенство) може не нести відповідальності як організатор. Який саме продавець буде вважатися організатором пакету залежить від його ролі в створенні пакету, як вказано в Директиві, а не від Категорії в якій він працює. Зазначається, що якщо такі продавці не повідомили туриста хто з них є організатором, то всі продавці розглядаються як організатори.

Пропозиція по Директиві також передбачає можливість припинення договору туристом в будь-який час до початку пакету, за відповідну компенсацію, та таке припинення без виплати компенсації, коли мали місце форс-мажорні обставини (воєнні дії, стихійне лихо). Також приділяється увага способам захисту невідповідності якості і набору наданих пакетних послуг при виконанні договору про пакетні подорожі. Тут говориться, що в таких випадках турист має право на надання альтернативних послуг та зниження ціни або компенсацію збитків. Компенсація по-

винна бути також і за нематеріальні збитки, такі як, наприклад, зіпсований відпочинок.

В цілях ефективної уніфікації та уникнення розбіжностей в трактуванні понять в різних державах-членах, Пропозиція до Директиви дає чітке визначення всіх необхідних понять та визначає чітку сферу дії. А саме, запропонована Комісією Директива, не застосовується до пакетних і організованих туристичних послуг зі строком поїздки менше 24 години, якщо нічліг не включений; додаткових договорів фінансових послуг; пакетних і організованих туристичних послуг, придбаних по рамковому договору між роботодавцем туриста та продавцем, що спеціалізується на організації бізнес турів; незалежних договорів по наданню однієї туристичної послуги. Визначаючи для себе чітку сферу дії - це завжди великий успіх в процесі уніфікації будь-яких правовідносин. Адже при відсутності такого формулювання, виникають правові розбіжності в застосуванні тієї чи іншої норми до певних правовідносин.

В цілях запропонованої Директиви поняття туристичної послуги включає в себе перевезення пасажирів; розміщення в готелі, інше ніж в цілях постійного проживання; оренда машини; або будь яка інша туристична послуга, що не являється додатковою до перевезення пасажирів або оренди машини. Чіткість визначення поняття туристичної послуги також зумовлено необхідністю уніфікації даного поняття і створенню єдиного визначення, яке зможе без перешкод гармонізуватись в усі національні законодавства держав-членів. Не менш важливе значення має поняття "пакету" та організованої туристичної послуги, що дає можливість чітко розуміти, які саме послуги підпадають під дію запропонованої Директиви.

Аналізуючи вищезазначену Пропозицію, слід відзначити її значний внесок в регулювання туристичних відносин в рамках Європейського Союзу. ЄС з усією відповідальністю перед споживачами намагається найефективніше уніфікувати норми для їх захисту. Про це говорить прийняте 11 грудня 2013 року Економічним та Соціальним Комітетом Заключення по Пропозиції по Директиві Європейського Парламенту і Ради про пакетні послуги та організовані туристичні послуги. [7]

В даному Заключенні спостерігається ряд заперечень та пропозицій стосовно даної Пропозиції. А саме, питання стосовно осіб, які в сучасному суспільстві не мають доступу до мережі Інтернет, та уникненню дискримінації таких осіб. Також дається пропозиція стосовно включення в сферу дії Директиви бізнес турів, так як вважається, що це було б доцільно регулювати і цю сферу туристичних послуг в рамках запропонованої Директиви. Пропонується включити до умов припинення договору туристом до початку пакету без виплати компенсації, також непередбачувані обставини, які турист не міг заздалегідь передбачити, наприклад хвороба або смерть когось із членів сім'ї.

Таким чином, узагальнюючи вищесказане, ми маємо прекрасну можливість спостерігати за складним процесом уніфікації правових норм, що характеризується послідовними та виваженими кроками в підході до захисту прав обох сторін у відповідних правовідносинах. Зважаючи на різноманітність законодавчих норм в різних державах-членах, така уніфікація норм полегшує їх використання в повсякденному житті. В рішенні Суду ЄС по справі *Pona Baradicsand Others v QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fióktelepe and Magyar Állam* [6], ми бачимо, що Суд ЄС наголошує на трактуванні статті 7 Директиви 90/314/ЕЕС про пакетну подорож 1990 р., як таку, що виключає національне законодавство, в якому подібна норма не надає достатньої можливості отримання ефективної гарантії на повернення компенсації у випадку неплатоспроможності організатора туру. Це ще раз підкреслює відсутність чіткої уніфікованої норми в таких питаннях, що змушує національні законодавства діяти на свій розсуд. Уніфікація є необхідною в умовах інтенсивних інтеграційних процесів Європейського Союзу. Для ефективного розвитку туристичних відносин необхідна якісна система узагальнених нормативних положень, що регулюють дані відносини, які дадуть змогу якнайшвидше країнам-членам ЄС, а також країнам, які прагнуть вступити до Європейського Союзу гармонізувати свої законодавства у відповідність з цими нормами та створити єдину систему захисту прав своїх громадян в рамках всього інтеграційного об'єднання.

Ми можемо спостерігати, що сьогодні, в зв'язку з недосягненням достатнього рівня захисту прав осіб, що подорожують на рівні Директиви 90/314/ЕЕС про пакетну подорож 1990 р., країни – члени змушені самостійно, на рівні своїх національних законодавств більш жорсткіше та ефективніше захищати своїх громадян. Це і нашоє правотворчі органи Європейського Союзу на рішучі та швидкі кроки в процесі уніфікації норм туристичного права. Це надає відчуття захищеності всіх сторін правовідносин, які давно вже набули транскордонного характеру.

Для України, на шляху до вступу до Європейського Союзу, а також створення туристичної привабливості країни, необхідно якнайшвидше привести у відповідність норми свого законодавства до норм Європейського права. Розвиток туризму в нашій країні тільки покращить економіку і допоможе вийти з цієї жахливої економічної та політичної кризи.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Ануфриева Л.П., Бекяшев К.А., Дмитриева Г.К.* Международное частное право : учебник/ отв.ред. Г.К. Дмитриева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М: Проспект, 2009. – 688 с.
2. *Право Європейського Союзу: підручник для вищих навчальних закладів/ за ред. О.К. Вишнякова.* – О.:Фенікс, 2013. – 869 с.
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe/* COM/2010/0352 final */[Електронний ресурс] // СайтПраваЄС.- Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010DC0352>
4. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Implementation Plan Accompanying the document Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on package travel and assisted travel arrangements, amending Regulation (EC) No

- 2006/2004 and Directive 2011/83/EU and repealing Council Directive 90/314/EEC /* SWD/2013/0266 final */ [Електронний ресурс] // Сайт Права ЄС. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1397641803202&uri=CELEX:52013S0266>
5. Order of the Court (Sixth Chamber) of 16 January 2014. *Ilova Baradics and Others v QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fióktelepe and Magyar Állam*. Reference for a preliminary ruling: *Fővárosi Ítéltábla - Hungary*. [Електронний ресурс] // Сайт Права ЄС. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1397642304881&uri=CELEX:62013C00430>
 6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on package travel and assisted travel arrangements? Amending Regulation (EC) # 2006/2004, Directive 2011/83/EU and repealing Council Directive 90/314/EEC [Електронний ресурс] // Сайт Комісії ЄС. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/com_2013_512_en.pdf
 7. Opinion of the European Economic and Social Committee on the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on package travel and assisted travel arrangements? Amending Regulation (EC) # 2006/2004, Directive 2011/83/EU and repealing Council Directive 90/314/EEC [Електронний ресурс] // Сайт Економічного та Соціального Комітету. – Режим доступу: <http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=EN&docnr=5087&year=2013>
 8. *Regulating services in the European Union*/ ed. By Vassilis Hatzopoulos. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 409 p.